

СТЕНОГРАФСКЕ БЕЛЕШКЕ

НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

КРАЉЕВИНЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ

ГОДИНА 3

БЕОГРАД 1934 ГОДИНЕ

КЊИГА 3

XXXIX РЕДОВНИ САСТАНАК

НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

КРАЉЕВИНЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ

ДРЖАН 20 ЈУНА 1934 ГОДИНЕ У БЕОГРАДУ

ПРЕТСЕДАВАЛИ:

Претседник

Др. КОСТА КУМАНУДИ

Потпретседник

Др. КОСТА ПОПОВИЋ

Секретар

МИЛАН МРАВЉЕ

Присутни г. г. Министри: Претседник Министарског савета Никола Т. Узуновић, Министар правде Божидар Максимовић, Министар грађевина др. Стјепан Сркуљ, Министар унутрашњих послова Живојин Лазић, Министар социјалне политике и народног здравља др. Фран Новак.

ПОЧЕТАК У 11.45 ЧАСОВА

САДРЖАЈ:

Пре дневног реда: 1 — Читање и усвајање записника XXXVIII редовног састанка;

2 — Саопштење интерпелација народних посланика: Милана Божића на Министра шума и рудника о несправном раду шумског директора Ајзенштетера у име Југословенске дестилације дрва д. д. у Теслићу; Милана Божића на Министра шума и рудника о заштити државних интереса код Југословенске дестилације д. д. у Теслићу; Милана Божића на Министра унутрашњих послова о наопаком раду Југословенске дестилације д. д. у Теслићу; Милана Божића на Министра социјалне политике и народног здравља о неправилностима у раду Југословенске дестилације д. д. у Теслићу; Антона Хајдњика на Министра унутрашњих послова о неизвршеном премештају др. Алојзија Трстњака, средског начелника из Доње Лемдаве; Милоша Драговића на Министра унутрашњих послова о забрањивању политичких збора Југословенске народне странке у селима Великом Грђевицу и Ивањовом Селу, среза Грубишно Поље; Милоша Драговића на Министра унутрашњих послова о

поступку појединих народних посланика који присвајају надлежност средских начелника у својим изборним средовима.

Дневни ред: Претрес извештаја Одбора за проучавање законског предлога о судском ванпарничном поступку и предлога уводног закона за закон о судском ванпарничном поступку.

Говорници: Известилац др. Милан Секулић (два пута), Министар правде Божидар Максимовић.

Претседник др. Коста Кумануди: Отварам XXXIX редовни састанак Народне скупштине. Изволите чути записник претходне седнице.

Секретар Милан Мравље прочита записник XXXVIII редовног састанка Народне скупштине.

Претседник др. Коста Кумануди: Има ли примедба на записник? (Нема.). Примедба нема, записник је примљен. Изволите чути интерпелације.

Секретар Милан Мравље (саопштава): Г. Милан А. Божић, народни посланик, упућује интер-

пелацију на г. Министра шума и рудника о не-исправном раду шумског директора Ајзенштетера у име Југословенске дестилације дрва д. д. у Теслићу. (Види прилог).

Г. Милан А. Божић, народни посланик, упућује интерпелацију на г. Министра шума и рудника о заштити државних интереса код Југословенске дестилације дрва д. д. у Теслићу. (Види прилог);

Г. Милан А. Божић, народни посланик, упућује интерпелацију на г. Министра шума и рудника о наопаком раду Југословенске дестилације дрва д. д. у Теслићу. (Види прилог);

Г. Милан А. Божић, народни посланик, упућује интерпелацију на г. Министра социјалне политике и народног здравља о неправилностима у раду Југословенске дестилације дрва д. д. у Теслићу. (Види прилог);

Г. Антон Хајдињак, народни посланик, упућује интерпелацију на г. Министра унутрашњих послова о неизвршеном премештају др. Алојзија Трстењака, среског начелника из Доње Лендаве, (Види прилог);

Г. Милош П. Драговић, народни посланик, упућује интерпелацију на г. Министра унутрашњих послова о забрањивању политичких зборова Југословенске народне странке у селима Великом Грђевцу и Ивановом Селу, среза Грубишно Поље, и тражи да јој се призна првенство и хитност. (Види прилог).

Претседник др. Коста Кумануди: Господин интерпелант није присутан. Изволите чути даље интерпелације.

Секретар Милан Мравље (чита): Г. Милош П. Драговић, народни посланик, упућује интерпелацију на г. Министра унутрашњих послова о поступку појединих народних посланика који присвајају надлежност среских начелника у својим изборним срезovima. (Види прилог).

Претседник др. Коста Кумануди: Прочитане интерпелације упутиће се надлежним г. г. Министрима.

Прелазимо на дневни ред. На дневном је реду као прва тачка: Претрес извештаја Одбора за проучавање законског предлога о судском ванпарничном поступку и предлога уводног закона за закон о судском ванпарничном поступку.

Има реч извештач г. др. Милан Секулић.

Извештач др. Милан Секулић: Господо народни посланици, Одбор за проучавање законског предлога о судском ванпарничном поступку и предлога уводног закона за закон о судском ванпарничном поступку на својим седницама проучио је упућени му законски предлог, саставио је извештај и овај извештај упутио Народној скупштини. Тај извештај је штампан и налази се у вашим рукама. Извештај гласи: (Извештај штампан у прилогу XXXVIII редовног састанка).

Претседник др. Коста Кумануди: Има реч г. Министар правде.

Министар правде Божидар Максимовић: Господо, законом о судском ванпарничном поступку довршава се у целини реформа и унификација нашег формалног права, које је осталим судским поступцима већ углавном спроведено. Потреба за оваквим законом је, ја мислим, толико довољно јасна и довољно одређена да немамо потребе да се на томе нарочито задржавамо. Да поменем само то, да су прописи који данас важе у тим посло-

вима, неједнаки, да су у извесним својим одредбама нејасни, да су непотпуни и недовољни, и да су у извесној мери и несавремени. И због тога овај закон преставља у неку руку, — ако смем тако да кажем, а мислим да та реч није претерана, — једну нужност и неопходност. Предлог сам израђен је углавном узимајући за основицу прописе који данас постоје. И ако на разним подручјима постоје данас разнолики прописи по форми и по имену, они по суштини и својој садржини нису ипак у једном великом делу наше државе много различити, и узети су због тога као база при изради овога законског пројекта. Ти прописи, који су углавном важили на томе великом делу територије наше државе, углавном су се садржали у познатом Патенту о томе поступку и у Правилима о неспорним делима, која су важила за Краљевину Србију.

Чување потребнога и могућног правног континуитета био је разлог што су Патент и Неспорна правила узети као основица при изради овога пројекта, кад већ њихови прописи важе на једном великом делу наше земље. А поред тога да се ти прописи узму за основицу овога законског пројекта, био је и други разлог који се састоји у томе, што су ти прописи важили за један, релативно дуг период времена, што су се у примени и у пракси углавном, разуме се у целини узети и у крупним потезима, показали као доста добри и способни да, са извесним изменама, допунама и коректурама могу и даље да буду употребљени у примени, разуме се, сређени у један нов и заједнички закон.

Како сам малочас казао, у колико су ови прописи били недовољни, нејасни, несавремени, као и непотпуни, јер нису обухватили целокупну материју ванпарничног судског поступка, они су у том погледу прерађени, допуњени и с тим изменама и допунама и прерадама појављују се овога пута у овом пројекту који је пред вама. На тај начин пројекат садржи поред општих наређења и прописе о расправи заоставштине, о поступању у пословима старатељства, о усвојењу и позгоњењу, о добровољној процени и продаји, о проглашењу несталог за умрлог, о судском поништају исправа и осталим случајевима ванпарничног поступка, о судским сведоштвама и о овераванима. А какве су природе саме ове измене и прерада досадашњих прописа, у чему се оне састоје, какве нове моменте оне уносе, — о томе ће бити разлагано у специјалној дебати, у колико то буде изазвало интересовање Народне скупштине.

Како је напред речено, потреба за доношење овога закона је јасна и несумњива. Једино би се можда могло, како је то и у образложењу, којим је овај законски предлог пропраћен нарочито наглашено, поставити питање: да ли је целисходно да се овај закон доноси пре новог заједничког грађанског законика. Разуме се, било би и подесније и, да тако кажем, и пожељније да је то могло да иде тим редом, и да се на тај начин добије једна сигурна и постојана основа у материјалном праву на коју би се наслоњено овај закон о судском ванпарничном поступку као формално право. Али са обзиром на то да је потреба налагала извесну хитност, као и на то да законски пројекат, будући наслоњен на пројекат, односно предпројекат, онако како је он у комисији која га је радила усвојен, свакако неће имати великих и корективних измена чак и кад би се предпројекат грађанског законика

и мењао, то се с тога и стало на гледиште да се овај закон може донети и пре доношења новог и заједничког грађанског законика.

Разуме се, због тога било је потребно да се не само у прелазним наређењима него и у погледу осталих одредаба, у колико оне недостају да се направе нарочити прописи материјалног права неопходно потребни при доношењу овога закона о ванпарничном поступку, и разуме се, како ти прописи не долазе у овај пројекат о ванпарничном поступку, они су морали да буду издвојени. И због тога уз овај законски пројекат иде и пројекат о уводном закону за његово спровођење, а овај уводни закон садржи и потребне одредбе материјалног права.

Са ово неколико општих напомена, којима желим да прикажем овај пројекат, ја мислим да за сада довољно испуњавам своју дужност, сматрајући за нарочито потребно да напоменем да је овај посао рађен од извршних стручњака, уз садејство судова као и стручних министарстава, стручних комора и корпорација.

Што се тиче рада у скупштинском одбору за проучавање овог законског предлога, о коме ће раду, као позванији, говорити одборски извештаици, не могу а да и сам не истакнем да је тај рад у одбору био тако стручан и тако марљив, и, допустите ми ја мислим да смем да кажем и тако ревностан и леп, да занста може у оном нашем великом и будућем послу при изради грађанског законика у минијатури да послужи сигурно као слика како ћемо и како треба тај будући посао да буде рађен.

Разуме се и у послу комисије и у послу одборском може да буде извесних ситних и незнатних омашки, али та околност да је тај посао и у комисији и у одбору рађен тако обазриво, тако пажљиво и тако стручњачки, ја мислим овоме законском предлогу унапред даје извесне одлике такве, да га Народна скупштина са пуним поверењем и без икакве резерве може усвојити.

Ја би молио Народну скупштину и са своје стране да овај законски предлог прихвати, у уверењу да је на тај начин свршила један добар и користан посао. (Бурно одобравање и плескање).

Претседник др. Коста Кумануди: Има реч извештаца г. др. Милан Секулић.

Извештац др. Милан Секулић: Господо народни посланици, политичко уједињење нашега народа поставило је нашој генерацији тежак задатак и велику одговорност пред будућим нараштајима, да изједначи наше законодавство. Војник је напустио арену, славно извршивши свој задатак, и пустио је просвећеног грађанина, законодавног тела, да наставе дело уједињења онде, где је он стао. Прво што је законодавац, на овом путу, као сметњу, констатовао, била је штетност разних правних подручја.

Разни правни системи на једном те истом државном правном подручју, без обзира на то, да ли је дух истих туђ менталитету наше расе, били су и јесу, још увек, сметња пуног државног и народног јединства, јер у најширим масама народа отежавају продубљивање правне свести о унитаристичком схватању државе и народа.

Законодавац се нашао пред огромним тешкоћама које ометаху и у областима грађанског и кривичног права, изграђивање јединственог законо-

давства. Законодавац је имао пред собом шест разних правних подручја, од којих је свако имало своје властито законодавство, које није било продукт правне свести нашега народа и то: 1) Србијанско правно подручје; 2) Црногорско правно подручје; 3) Босанско-херцеговачко правно подручје; 4) Хрватско-славонско правно подручје; 5) Војвођанско правно подручје, и 6.) Далматинско-словеначко правно подручје.

Све до 6 јануара 1929 године ми смо били сведоци једне опасне правне аномалије: да смо и као строго централистичка држава, која се против свих нијанса партикуларистичких фронтова у политичком законодавству најенергичније борила, дуго трпели једну врсту федерализма у правосују. Ни смо имали ни јединствено организовано судство, ни јединствено грађанско и кривично законодавство. На територији једне те исте државе грађани нису били и данас још нису у својим приватним правним односима под владом истог закона. Тако се далеко дотерало у покрајинском правничком партикуларизму, да је једно правно подручје сматрало друго као иностранство. Ја сам о овим нездравим појавама, износећи конкретне случајеве, говорио и у прошлим Народним скупштинама.

Многи домаћи правник све доскора, па и данас, не познаје законе са разних правних подручја своје државе и упућен је да сам тражи правно мишљење од својих колега са другог правног подручја.

Услед оваког правног стања трпело је и државно и народно јединство, трпео је и сваки грађанин који се није осећао једнаким пред законом, а трпела је и кредитна државна способност у иностранству.

Данашњи г. Министар правде у свом великом и документованом буџетском говору указао је на штетне последице ових разних правних подручја, када је рекао:

„Колико је то штетно о томе не треба говорити. . . . Доклегод, господо у оним свакодневним стварима од којих тако рећи свет живи, не буде исти поредак у целој земљи и иста јудикатура на целој њеној територији и доклегод поједина судска подручја један другог сматрају у правном погледу иностранством, дотле људи у маси неће моћи стећи чисте појмове ни о унитаризму, ни о државном јединству, ни о југословенству“.

Из ових речи г. Министра јасно се види велики значај закона о ванпарбеном поступку.

Расправљајући ове важне законске пројекте ми учествујемо у једном великом законодавном акту, трајање којег има нас далеко да надживи. Ови су пројекти праве кодификације и уверен сам да ће се по истима још дуго спомињати законодавни рад ове Народне скупштине.

Ови законски пројекти уносе јединствен ред у ванпарбене поступке, стварају у подручју ванпарбених материја један правни поредак и постају моралним фактором кохезије наше југословенске средине, нашег народног и државног јединства и реализују у правној свести сваког грађанина идеју грађанске једнакости, која је темељни принцип демократије и која је у нормалним основним идејама самог правног поретка израз идеје правичности.

Добро је рекао један угледни правник, да појам Србије и Србијанаца не би никад настао, да је предратна Србија сваком новом крају оставила

његов затекли правни поредак. Досадашњи историјски развитак стварао је посебне појмове Србијанаца, Црногораца, Босанаца, Далматинаца и Војвођана, а садашњица има да оствари, а делом је већ и остварила, једно ново јединствено правно уређење и нов појам Југословена.

И овај ће законик допринети даљем јачању и развијању југословенског правног менталитета и изграђивању југословенске правне културе.

Постојање разних правних подручја увек води несрећности правних односа, правној несигурности и сваковрсним колизијама, а све то нису погодни елементи који служе ауторитету и јавном кредиту државе. Пројекти ових закона желе да у ванпарбеним поступцима елиминирају ове елементе, те приступају унификацији већег дела ванпарбених поступака, јер су поједине ванпарбене материје већ обухваћене и регулисане појединим специјалним и унифицираним законима. Да се и овај део посла изврши потребна је рационална унификација закона.

Господин Министар и комисије које су израђивале ове законске пројекте, и парламентарни одбор који је проучавао ове законске пројекте, имали су да узму у оцену и разматрање разне ванпарбене поступке. На подручју Апелационих судова у Љубљани, Сплиту и Загребу и на територији Касационог суда у Београду и Врховног суда у Сарајеву важили су у главном прописи царског аустријског патента од 1854 године, док на подручју Апелационог суда у Новом Саду није било општег ванпарбеног законика, него су онде поједине ванпарбене материје обрађене у разним специјалним законима. На правном подручју Апелационог суда у Подгорици ни данас још не постоје посебни прописи о ванпарбеном поступку.

Пре него што би се приступило унификацији постојећих законских прописа или изради потпуно новог закона, који би одговарао духу нашег народа, било је потребно поставити критериј рационалне унификације, јер је питање извршења унификације закона један од најтежих проблема правне науке и државне политике.

Не приступа се унификацији закона по сваку цену, у свако доба и под свим околностима.

Нови унифицирани закон мора бити оправдан и добар. У једној правној држави са разним правним подручјима добар је само онај закон који је нужан и израз свих правних, социјалних, привредних и политичких потреба једне националне и државне целине, и који доноси за целину за коју је створен максимум добра, које се у даном историјском моменту може постићи.

Органско јединство друштва види се — по Ташићу — јасно нарочито када се посматрају поједини крајеви према целини, према држави. Када се они удубе у целину, истински и стварно, онда они постају ни мање ни више него само делови, органи једне целине. То ће рећи да се ствари посматрају са једног вишег гледишта, са становишта целине. Не пита се како једна мера одјекује у једном крају као таквом, него у целини, то јест, како и у другим крајевима; истовремено се пита увек како одјекују и друге мере. Идеју целине ваља само постепено остваривати.

Када је донесен закон о судском грађанском парничком поступку у једном делу наше правничке стручне јавности много је замерено, да је тај

закон просто увезена аустријанштина у наш правни поредак, која се силом навлачи на југословенски организам и да је врло вероватно да ће одговарати Југославији оно што је скројено за Аустрију, јер је наша и национална и социјална и правна структура друга. Присталице овог становишта пропагирају ново, национално, југословенско законодавство, које кида са елементима туђинским наслеђеним у прошлости, натуреним или примљеним, који у појединим подручјима наше државе вековима нагризају наше правну, словенску свест.

Те ће се замерке вероватно и овом приликом поновити јер је материјално правна основа овим законским пројектима аустријски царски патент из 1854 године. И Господин Министар, и комисија на челу са г. др. Ајзнером, професором Универзитета, добро су урадили што нису донели законске пројекте који би по сваку цену кидали са правном прошлошћу, у жељи за новим и националним, кидали са традицијама и правним континуитетом, јер рационално извођење изједначења закона има своје освештане принципе. То је посао ванредно тежак и скопчан са недогледним последицама ако се пре времена, односно рђаво изведе. Овде не одлучују само жеље, него стварност која својом тежином и упорношћу намеће једно решење, обично компромисно решење.

И овде правни нагон и разборитост наше расе нађоше прави пут: етапно изједначење закона који не пушта из вида принцип правног континуитета и постојећу материјалну правну подлогу у грађанском законнику и свагда има на уму, да ваља израђивати југословенски правни поредак, који ће служити јединству народа и државе.

Да народ буде задовољан, то није питање само средњих привредних односа него и питање консолидовања правног поретка.

Најједноставније би било, за лајке, решење: прећи преко прошлости која је у разним правним подручјима дубоко усећала и укалемљавала у народну душу и правну свест елементе туђег права, страног нашем расном схватању права и правичности. Правна историја свих народа нас међутим учи, да је само онај правни поредак чврст који се заснива на правном континуитету, који црпи своју снагу из поштовања права, правних традиција и осећаја.

Прекинути на пречац и радикално, у основи отрести се реципираних правних система са разних правних подручја, који нису никад били у једном истом заједничком националном правном поретку, и заменити исти са једним сасвим новим, који ће се не развија органски из постојећих права и не извире из развијеног правног схватања, скоро сигурно значи стварати од зла горе, значи поступати као онај кинески сељак који је запалио целу шуму да би раскрио једно јутро земље.

Г. Министар и комисија и Скупштински одбор извршили су на ванпарничном терену једно велико крчење, али шуму нису оборили. Извршене су многе корекције, према резултатима науке и јудикатуре, предложена су у уволном закону важна нова материјално правна правила, а на правном подручју Апелационог суда у Новом Саду, где влада сасвим други правни систем у погледу расправљања заоставштина и рада Сирочадских столова,

остају привремено и даље на снази тамошњи прописи.

Посматрајући законске пројекте са гледишта рационалног изједначења закона, имајући при томе у виду да је материјално правна подлога за ове законе већ фиксирана у постојећем грађанском праву, које се овим пројектима не може мењати, можемо констатовати, да су аутори ових пројеката од своје стране све учинили, што се поред оваких околности могло дати. Треба оценити ове законске пројекте са гледишта правне систематике.

Расматрајући ове законске пројекте са гледишта правне систематике која тражи, да закон обухвати целу једнородну материју, да има јединствену правну концепцију, да је прегледан и да има јасну правну терминологију, долазимо до резултата, да је овим законским пројектима обухваћена најважнија и најважикадешња материја ванпарничког поступка, — изузимајући неке специјалне и већ изједначене законе о појединим поступцима.

Законски су пројекти прегледно и систематски израђени. Јединственост и одређеност модерније правне концепције види се у основним начелима самога поступка, у који су унесени, у колико је то одговарало природи саме материје и новије тековине правне науке и резултати јудикатуре.

Законски пројекат о ванпарничном поступнику дели се на девет делова и уводни закон.

Први део обухваћа општа наређења која се имају примењивати на све врсте ванпарничног поступка у колико ово није за посебне врсте ванпарничних поступака специјалним законима другојачије регулисано (§§ 1—21).

Други део садржи прописе о расправама заоставштина, у којем су углавном одржани прописи аустријског законика. (§§ 22—143).

Трећи део су наређења која се односе на поступак у пословима старатељства (§§ 144—215).

У овом делу законских пројеката налази се највише одступање од досадашњих правних наређења. Донесени су формални прописи за нову материјалну правну материју, која до сада код нас није била регулисана, и увађају се нове корисне социјално правне установе. Прихваћа се као факултативна установа старатељско поверенство у старатељским и штитничким стварима. Предложени су нови прописи који се односе на стављање на старатељство пунолетних. Нарочито се пажња обраћа сузбијању евентуалних злоупотреба код одузимања својевласти, када се оправданим указује стављање под старатељство услед употребе алкохола или живчаних отрова. При томе се пазити на јавни интерес и избегава се неоправдано уплитање у приватну сферу. Сада је јасно да лице за које се тражи одузимање својевласти, како то добро вели др. Ајзнер, није више објект, него субјект, који има довољно прилике и начина да се ефикасно сам брани. Једна од најважнијих гаранција, да се не врше злоупотребе код стављања у завод за лечење од душевних болести, јесте дужност управника јавних и приватних завода за лечење душевних болести да морају у сваком случају код умоболног лица, које се без његова пристанка прима у завод, у року од 48 сати то јавити надлежном среском суду.

Четврти део садржи прописе који се односе на усвајање и позаконење (§§ 216—222).

Пети део обухвата наређења о добровољној процени и продаји (§§ 223—234).

Шести део садржи прописе о проглашењу несталог за умрлог и доказивање смрти (§§ 235—243).

Седми део излаже прописе о судском поништају исправа (§§ 244—266).

Осми део садржи прописе о осталим случајевима ванпарбеног поступка: о нези, васпитању и издржавању малолетне деце, о одређивању мираза и опреме, о уређењу одношаја међу савласницима, раскидању заједнице и о уређењу међа и граница (§§ 267—287).

Девети део обухвата наређења о судским сведоцима, судским оверавањима и о састављању исправа код суда, и о овлашћењу за јавне бележнике (§§ 288—310).

Од нарочите је важности уводни закон који установљава када ступају на снагу прописи ванпарбеног поступника односно делова истога, и доноси важна прелазна наређења која ограничавају примену неких прописа о судском ванпарничком поступку.

У уводном закону налазе се у трећем одељку нова материјално правна наређења. Док јединствени грађански законик не добије обавезну снагу важиће за целу Краљевину нова грађанско-правна наређења која се односе на званично штитништво, на одузимање својевласти, на привремено старање, као и на обнављање и исправљање међа, граница.

Прелазим на основна начела ванпарничног поступника.

Највиша сврха и ванпарничног поступника је у томе, да буде правни инструменат за установљење материјалне истине, за донашање праведног закључка.

У ванпарничном поступнику нема тужитеља ни туженог и спор се не свршава пресудом него закључком. У овоме поступку странка жели да унапред, без покретања парнице, уклони повреду правног поретка, да конституише, међа и укида права и правне односе.

Основна начела ванпарничног поступника морају бити у сагласности са правном природом и сврхом самог поступка. Зато и не могу бити у овом поступку као главна начела усменост и непосредност. Суд у овим ванпарничним споровима доноси закључке на основу стања ствари, које је утврђено у самим списима. Виши суд није везан за чињеничко стање ствари нижег суда. Странки је дозвољено да може у свом правном леку да се позива и на нове чињенице, а суду су дата најшира овлашћења да сам истражује истину. Ова овлашћења прелазе и у дужност суда.

Поступак се креће на жељу странака, али — где је у питању заштита интереса лица која су упућена на заштиту, ту се поступак и званично креће. Суд до истине долази на основу слободног судијског уверења, на основу слободне оцене доказа. Уверени смо да и овде боље служи сврси примена теорије о слободној оцени доказа, која је величанствена тековина најновијег доба и која високо подиже углед и достојанство самога суда.

Аутори пројекта о ванпарничном поступнику заузели су одлучно становиште за принцип слободне оцене доказа, али су у самом пројекту постављена два важна корелатива, који ће ограни-

чавати евентуално неоправдану примену овог принципа. Не кида се сасвим са легалном теоријом доказа, него се иста имаде у изузетним случајевима, када то закон изричито предвиђа, примењивати. У таквим случајевима суд је везан за неке чињенице и доказе, али је и ту заинтересованим странкама дозвољено да се послуже приговорима на основу материјалног права. То је сасвим разумљиво и оправдано, јер захтев материјалног права не сме бити онемогућен буквалном применом принципа формалног права.

Други је корелатив у томе, да је судија дужан да честито образложи своје уверење и да изнесе све разлоге који су у њему створили његово уверење.

Принцип слободне оцене доказа показао се и у теорији и у пракси као триумф науке и модерног правосуђа. Кроз слободно уверење судије материјална истина долази до победе. Она мора бити циљ правосуђа јер је она остварена идеја о праву, правичности, која мора бити морални основ свих наших личних односа и темељ целог нашег правног поретка.

Искључива или претежна примена легалне теорије оцењивања доказа, по нашем дубоком уверењу, не олакшава судији напорни рад око проналажења материјалне истине, него цело правосуђе механизује и од судије ствара машину без духа. Ми који правно еволуишемо немамо оправданог разлога да се прибојавамо од слободне оцене доказа, јер високи етички ниво наших судија, њихова стварна и легендарна духовна независност с једне стране, и културни ниво нашега народа с друге стране, пуне су гаранције да ће примена начела слободнога оцењивања доказа тек у ванпарничним споровима донети најлепше резултате. Да судија може донети праведну пресуду безусловно је потребно дати му могућност, да о ствари ствари себи створи јасну претставу, а створиће је и донеће добру пресуду само онда, ако се може послужити својим властитим уверењем. Сваки коле иле искусан судија добро познаје људе и пред њиме ће се тешко сакрити лажан сведок. Слободна оцена доказа, као принцип, јесте гаранција да ће странка доћи до пресуде, односно закључка, који ће одговарати људском идеалу правде.

У законском пројекту је остварено и друго важно начело, по којем суд има да поступа и по службеној дужности, кад се то тиче лица која стоје под особитом заштитом закона. Странке нису упућене на заступнике, него се саме могу обраћати суду, који је дужан да странку позове да исправи погрешке њезиних поднесака.

Нарочито ваља истаћи и начело, да суд и по службеној дужности испитује, извиђа, околности и одношаје, који имају утицаја на доношање одлуке. Ово право и дужност суда да извиђа стање ствари, нарочито је важно у поступку о старатељству. У ванредно важним случајевима, например, када је реч о одузимању својевласности, суд је дужан да преслуша и лице коме се има одузети својевласност и то лице се мора позвати на све извиђаје, саслушања и на расправе и оно има права да поднаша предлоге, ставља питања вештацима.

Једно од даљих основних начела овог поступка је, да онемогућује завлачење спора, јер су предвиђени кратки рокови.

Нарочито желим да истакнем социјалне моменте у законском пројекту.

Са прописима ванпарничког поступника највише ће се служити мали човек и лица упућена на нарочиту заштиту. Људи којима је потребан брз и ефикасан поступак, јефтин и по могућности без заступника. Ко отвори поједина поглавља ванпарбеног поступника, тај ће одмах приметити, да се у истима садрже прописи који се односе на правне односе махом малих и незаштићених људи. Већ у § 2. налаже се суду, да се исти по службеној дужности мора старати за лица, која стоје под нарочитом заштитом закона, као и да се мора старати за безбедност других лица, када то закон наређује.

У циљу да се лицима која су под нарочитом заштитом закона осигура што већа заштита законски пројекат даје право суду првога степена да у случајевима када држи да би од одлуке другостепеног суда могла настати ненакнадива штета за такво лице, може поднети списе Касационом суду да исти испита одлуку првостепеног суда.

Законским пројектом заштићен је мали човек од већих трошкова поступка, што се нарочито види у прописима да му није потребан заступник и у целом оставинском поступку, где је као правно правило истакнуто, да се оставинска расправа, ако је предмет оставине незнатан и није некретнина, чија стварна вредност без одбитка не прелази своју од десет хиљада динара, неће провађати.

Код заштите интереса малолетних — или слично — суду се даје право да се по службеној дужности брине за извршење егзекутивних одлука.

Код деломичног одузимања својевласти, у случајевима мањих душевних поремећења, употреба алкохола, и т. д., пројекат има на уму заштиту интереса породице, коју треба сачувати од материјалне пропасти.

Цео део који говори о старатељству, о старању за малолетне, о управљању са иметком малолетних истиче социјалну страну овог пројекта, којим се онемогућава да слаби и на заштиту упућени буду експлоатисани. Установу старатељства, штитништва, скрбништва и помоћништва треба као културно правну тековину поздравити. Само из обзира целисходности односно из разлога финансијских законски пројекат статуира институцију старатељског поверенства као факултативну. Услед тога постоји оправдана бојазан да ће ова установа остати можда остварена само у оним правним подручјима где је под другим именом до сада постојала.

Нарочито ваља истаћи да законски пројекат у највећој мери спречава злоупотребе код стављања наводно болесних лица у заводе за душевне болести.

Исто тако ваља истаћи, да је по досадашњим прописима стављање под скрбништво имало у сваком случају за последицу потпуно одузимање својевласти, док пројекат разликује потпуно и деломично одузимање својевласти. Потпуно одузимање својевласти може бити само због душевне болести или слабоумности, а делимично због ових болести мањег степена или због расипништва или због злоупотребљавања алкохола.

Важно је да знамо и какав је дух закона и правна терминологија.

Из досадашњег излагања и оцене садржине и правнога карактера законских пројеката, указује се као чињеница, да је унифицирани ванпарнични поступник у главном поправљено издање аустријског законика. Према томе ће се и на овом месту подићи приговори, да се нисмо ни у најновијем кодификованом закону опростили аустријанштине, аустријског правног система, који никад није одговарао нашем народном менталитету, правним осећајима славенске расе.

Г. Драгомир Јанковић, угледни београдски правник, говорећи о духу и језику закона тврди следеће:

„Да би држава могла да изврши своју правну мисију, њој треба добро законодавство. Под добрим законодавством ми сматрамо и гледамо законе који најбоље одговарају даноме типу државе и њеном унутрашњем националном и социјалном склопу. Да се утврди правни ред ствари у држави, да се она консолидује, није само потребно да држава изједначи своје законе, већ је још потребно да ти закони одговарају и духу времена и народним традицијама и стварним социјалним односима у држави у циљу опште државне политике. А поврх свега тога, закони у једној националној хомогеној држави, морају носити печат националног духа и бити писани народним језиком. Закони државни морају неизбежно носити национално обележје. Осим закона кривичног и закона о меници и чеку, сви остали изједначени закони наши не само да воде порекло од аустријских оригинала, већ и у концепцији правној и употребљеном материјалу готово дословно су пренети из аустријског законодавства. Осим тога, и ако већ тешки и анахронични за наш народно-правни живот, они су поврх тога писани једним језиком готово неразумљивим, једном терминологијом за нас толико туђом, да се без немачког оригинала не могу многа места у законима ни разумети. Залуд ћемо ми декретирати изједначење закона, ако они нису блиски народном животу, њихов ефекат биће минималан“.

И моје је мишљење да смо ми у разним покрајинама добили разне правне системе, са којима се правни осећај наше нације није слагао и са којим је вековима у сталном сукобу. Уверен сам и сам да је римска, германска, финско-угарска идеологија туђа правној идеологији словенске расе, са њезиним словенским духом и осећањем, који нису били фикција него реалност која никад није била утамањена, и која се и данас осећа. И баш због тога што је дух разних правних система, под којима смо живели нама стран, у најширим масама долазило је често до судара са позитивним законима, и отуда оно упорно парничење, при којем наш човек, не могући прихватити за правду и правцу оно што се коси са инстинктом, са његовим правним осећајем, тера, народски речено „мак на конач“.

Но, све ово још није довољан разлог, човеку који ствара закон са пуно одговорности, да се огреши о најосновније принципе рационалне унификације. Овде се као императивни закони јављају, и од којих се не сме отступити, принципи постепениости и прелаза.

И ми смо у парламентарном одбору често осетили потребу, да се тако изразим, национализације ванпарбеног поступка. Осетили смо да би тре-

бало кидати и брисати поједине прописе који се односе на грађанско правне институте, који овима служе за подлогу. И ако смо игде осетили потребу стављања на дневни ред кодификације и реформе нашег грађанског права, многи је то од нас у јакој мери осетио, учествовањем у дебатама за ванпарбени поступак, и појавило се као питање: да ли је требало ванпарбени поступак доносити пре него што је готов грађански законик. Ово је питање више теоријске природе, с обзиром на околности у којима живимо и хитност потребе да се донесе ванпарнични поступак. Свакојако ће још дуже времена проћи, да се изведе монументално дело изједначења приватног права. Код овог законика, који је у пројекту готов, потребно је да исти прође кроз реторту стручњака и да га шира и неправничка јавност темељно проучи и оцени. Донашање ванпарничног поступка, са допуном најважнијих материјално правних мерења који се налазе у уводном закону, било је из разлога правне целисходности већ сада оправдано, и то тим пре оправдано, што пројекти носе карактер бољих закона.

Када будемо изградили, уз суделовање целе правне јавности и свих привредних кругова, правну зграду нашег грађанског права, лако ћемо доћи до коригованог ванпарбеног поступка, у колико материјално правни прописи буду измењени.

Правни би термини одиста морали бити једнаки и јасни. Исти морају бити народни и треба да одговарају духу народног језика. Само је онај правни термин добар и народни, који са потпуном јасноћом обележава у суштини правни појам, на који се односи. Разни правни термини за исте правне појмове уносе огромну забуну и повод су разним правним интерпретацијама, те према томе и неједнакој јудикатури, која се баш хоће да избегне унификацијом закона. Не може се замислити добар закон без добре правне терминологије.

Када разгледамо и ове законске пројекте, наићићемо у истима на доста речи, за које осећамо да не одговарају духу нашег народног језика, као например: својевласт, заоставштина, штитник, скрбник, и т. д., али ми смо те изразе узели, јер се исти већ налазе у пројекту грађанског законика. Указује се као хитна потреба, да се овласти г. Министар правде да образује једну комисију ради ревизије целокупне наше правне терминологије у свим нашим законима. Питање ревизије наше правне терминологије, у духу нашег народног језика не би требало да силази са дневног реда.

Да ли је у овом поступку предвиђен утицај лаичког елемента?

Пројект закона предвиђа у извесној мери, можда не у довољној мери утицај, сарадњу лаичког елемента код решавања неких питања. Модерно судство настојава да се растерети од послова који су више социјално политичке, а не правосудне природе, да би се могло пуном снагом посветити решавању свега оног што је предмет редовних парница и у вези са истима. Пројекат предвиђа суделовање лаичког елемента у оставинском поступку и старатељском поступку. Имајући у виду да су турски и старатељски послови старање за лица малолетних, вођење бриге о пупиларном поцу, и т. д., свакодневни и многобројни, можда се можемо прибојавати да ће судови бити мало преоптерећени, ако питање организације старатељ-

ског поверенства остане на папиру. Зато сматрам да је врло добра институција Сирочадских столова, која постоји на подручју Апелационог суда у Новом Саду, ако су иста по закону организована. Ради илустрације наводим регистар Сирочадског стола у Суботици за г. 1928, код којег је било 6.284 поднеска у турским и старатељским послонима, 7.907 лица малолетних странака о којима је вођена евиденција, 6.500.000 динара пуниларног новца вођеног на 2.800 посебних рачуна. Безусловно је потребно да се инсистира, да се старатељска поверенства оснују и да се Сирочадски столови честито организују.

Законски пројекат садржи посебна наређења за подручја Апелационог суда у Новом Саду.

Уводни закон водио је рачуна о специјалним приликама на територији овог суда. У члану 42 уводнога закона постоји наређење, да се на овом правном територијуму и у будуће имају примењивати досадашњи прописи, који се односе на оставински поступак, све дотле, док се не донесе нови јединствени грађански законик. Моје је мишљење, да би ове прописе требало проширити на целу државу, када се доноси нови Грађански законик, јер су модернији.

Надаље, на подручју Апелационог суда у Новом Саду, данашњи Сирочадски столови вршиће послове старатељске власти и надаље у свом досадашњем делокругу, али правне лекове против одлука Сирочадских столова неће решавати надлежства, која су их досада решавала, него она која су наведена у ванпарничком поступнику.

Корпус јурис Југославије. Прихваћањем ових законских пројеката ми допуњавамо онај плодни законодавни рад на унификацији нашег законодавства, који од 6. јануара 1929. године доживљује своје златно доба. 6. јануар је епохалан догађај и на пољу унификације наших закона. После 6. јануара добили смо ново Кривично законодавство, извели смо уређење организације судства. Донесен је судски парбени поступак у грађанским стварима, Закон о адвокатима, Закон о јавним бележницима, Закон о извршењу и обезбеђењу, Закон о стечају, о принудном поравнању ван стечаја, Закон о земљишним књигама, Закон о фидеикомисима, и т. д.

Законодавство после 6. јануара 1929. године осећа да нема стабилне државе и пуног јединства целог народа без рада на унификацији законодавства, којем је огромни замах дао манифест Њ. В. Краља. Наше законодавство после 6. јануара није оклевало са донашањем ових закона, и уверен сам да и ми нећемо оклевати када треба да прихватимо ове законске пројекте.

Кодификација права се вршила, то знамо из правне историје свих народа, у добу великих царева и краљева. Знамо за законик Цара Душана Силног. Ми и наше потомство знаћемо и за кодификацију наших закона, која се врши под нашим Великим Краљем и која служи идеји југословенске народне и државне целине. Овај законски пројекат је претпоследњи корак унификацији нашег кривичног и грађанског права.

Г. Министар правде, који је и досада много урадио на изградњи јединственог законодавства, уверен сам, да ће узидати и последњи камен и предложиће нам и предлог о грађанском законнику. Ове законске пројекте, који су датум у нашој правној историји, молим да прихватите заједно са одборским извештајем. (Бурно одобравање и пљескање).

Потпретседник др. Коста Поповић: Господо народни посланици, са вашим пристанком ја ћу данашњу седницу закључити. Као дневни ред за идућу седницу предлажем:

1 — Наставак претреса извештаја одбора за проучавање законског предлога о судском ванпарничном поступку и предлога уводног закона за закон о судском ванпарничном поступку;

2 — Претрес извештаја одбора за проучавање законског предлога о споразуму о регулисању узајамне рекламације између Краљевине Југославије и Републике Турске;

3 — Претрес извештаја одбора за проучавање законског предлога међународне конвенције о оснивању међународних уреда за хемију са правилником за међународни уред за хемију;

4 — Претрес извештаја одбора за проучавање законског предлога о споразуму између Краљевине Југославије и Краљевине Румуније који се односи на тремеђу, која је одређена протоколом односећим се на границе у Банату;

5 — Претрес извештаја одбора за проучавање законског предлога о међународној конвенцији о унифицираном меничном закону;

6 — Претрес извештаја одбора за проучавање законског предлога о уговору о пријатељству између Краљевине Југославије и Републике Турске;

7 — Претрес извештаја одбора за проучавање законског предлога о изменама и допунама у закону о уређењу редовних судова.

Прима ли Народна окупштина предложени дневни ред? (Прима). Објављујем да је предложени дневни ред примљен.

Данашњу седницу закључујем, а идућу заказујем за сутра, 21. о. м., у 10 часова пре подне.

Седница је закључена у 13 часова.

ПРИЛОЗИ

ИНТЕРПЕЛАЦИЈА

Милана А. Божића, народног посланика, на Министра шума и рудника о неисправном раду шумског директора Ајзенштетера у име Југословенске дестилације дрва д. д. у Теслићу

ГОСПОДИНУ
ПРЕТСЕДНИКУ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ
БЕОГРАД

На основу чл. 72. Закона о пословном реду у Народној скупштини част ми је поднети ову интерпелацију с молбом, да надлежни господин Министар шума и руда изволи дати свој одговор на исту у једној од наредних седница Народне скупштине.

Пре извесног времена притужили су се неколицина угледних грађана Среза теслићског на неисправан рад који врши шумски директор г. Ајзенштетер у име „Југословенске дестилације дрва д. д.“ у Теслићу. Колико ми је познато комисија је проверавала наводе тужитеља и дошла до поразних резултата о бездушној експлоатацији радника.

Да све то не би прекрио вео заборавом молим Господина Министра да ми да одговор на следећа питања:

1 — Да ли могу на основу Закона о шумама бити на челу експлоатације шумске људи који немају законских услова?

2 — Је ли вољан Господин Министар да на основу извештаја комисије предузме строге мере против свих криваца?

3 — Пошто се овде ради не само о огромној материјалној штети учињеној радницима, која прелази преко 4,000.000 динара, него и о престижу државе, то молим да се прими хитност моје интерпелације.

Изволите примити, Господине Председниче, уверење мога особитог поштовања.

14. јуна 1934. године
у Београду.

Милан А. Божић, с. р.
народни посланик

ИНТЕРПЕЛАЦИЈА

Милана А. Божића, народног посланика, на Министра шума и рудника о заштити државних интереса код Југословенске дестилације дрва д. д. у Теслићу

ГОСПОДИНУ
ПРЕТСЕДНИКУ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ
БЕОГРАД

На основу чл. 72 Закона о пословном реду у Народној скупштини, част ми је поднети ову интерпелацију с молбом, да Господин Министар унутрашњих дела одговори на исту на једној од наредних седница Народне скупштине.

Вама је познато, Господине Министре, да је 1921 године проведена такозвана национализација фабрике у Теслићу. Исто тако познато Вам је да дотична фабрика продуцира разне хемичке продукте који се у главном пласирају у иностранству. Ја сам се обратило надлежним Министрима по питањима шумске експлоатације и социјалних односа, а Вас молим, да у вези тих мојих интерпелација, а у интересу државе, строго поведете рачуна о интересима земаљске одбране и о створеној психози која влада међу тамошњим становништвом, које је наопаким радом „Југословенске дестилаци-

је Д.Д.“ у Теслићу потпуно револтирано. С обзиром на чињенице које су комисијски установљене, молим Вас да ми одговорите на следећа питања:

1 — Да ли сте вољни да се одмах узме у рад елаборат изабране комисије у Теслићу и да се према кривцима најстрожије поступи?

2 — Да ли сте одлучни да наредите, да се одмах уклони оптужена управа „Југословенске дестилације дрва Д.Д.“ у Теслићу, јер су и превише компромитовани услед довољно кривичних елемената, а да би могли и даље водити једно од најважнијих предузећа за земаљску одбрану?

С обзиром на то, да је читава фабрика државна својина, а поред тога да држава учествује са 20% акција и пошто је овде до краја ангажован ауторитет саме државе, то молим хитност ове моје интерпелације.

Молим Вас, Господине Председниче, да примите израз мога одличног поштовања.

15 јуна 1934 године
у Београду.

Милан А. Божић, с. р.
народни посланик

ИНТЕРПЕЛАЦИЈА

Милана А. Божића, народног посланика, на Министра шума и рудника о наопаком раду Југословенске дестилације дрва д. д. у Теслићу

ГОСПОДИНУ
ПРЕТСЕДНИКУ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ
БЕОГРАД

На основу чл. 72 Закона о пословном реду у Народној скупштини, част ми је поднети ову интерпелацију с молбом, да ми Господин Министар шума и рудника одговори на исту на једној од наредних седница Народне скупштине.

Вама је познато, Господине Министре, да је држава власник целокупне имовине, као и свих постројења, а поред тога и акционар са 20% „Југословенске дестилације Д.Д.“ у Теслићу. До сада је јавност врло мало знала о томе предузећу, ради тога част ми је замолити Вас, да ми одговорите на следећа питања:

1 — На који је начин извршена национализација предузећа?

2 — На колико је година склопљен уговор и шта држава добија као отштету за употребу свих инсталација.

3 — На који су начин заштићени државни

интереси: Да ли преко одређених лица, који по својим квалификацијама одговарају томе положају, или на неки други начин? У случају да се контрола врши преко одређених лица, да ли она врше само контролу или имају и разне пословне везе са предузећем?

4 — На који је начин фабрика задужена од стране Прве хрватске и колико износи тај дуг?

5 — Да ли извесне заштите од стране власти (инспекције Земаљске одбране) ужива сама фабрика у Теслићу као индустрија, која може да послужи за земаљску одбрану, или се та заштита претеже и на друга предузећа која немају те важности.

Молим хитност.

Изволите, Господине Претседниче, и овом приликом примити, уверење мога одличног поштовања.

14 јуна 1934 године
у Београду.

Милан А. Божић, с. р.
народни посланик

ИНТЕРПЕЛАЦИЈА

Милана А. Божића, народног посланика, на Министра социјалне политике и народног здравља о неправилностима у раду Југословенске дестилације дрва д. д. у Теслићу

ГОСПОДИНУ
ПРЕТСЕДНИКУ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ
БЕОГРАД

У вези моје интерпелације од 14 јуна ове године, упућене Господину Министру шума и рудника у ствари „Југословенске дестилације дрва д.д.“ у Теслићу, част ми је замолити господина Министра социјалне политике и народног здравља да ми у једној од наредних седница Народне скупштине одговори на следећа питања:

1 — Да ли је познато господину Министру како се од стране „Југословенске дестилације дрва д.д.“ у Теслићу већ дуги чиз година на илегалан и ружан начин експлоатише радна снага?

2 — Да ли господин Министар зна за нечувен систем којим се код дотичног предузећа закидају зараде радника и малих акорданата у разним облицима?

3 — Је ли познато господину Министру да су радници исте фабрике од 1-1-1930 године до 31

VIII 1933 год. оштећени са близу 4 и по милијона динара?

4 — Зна ли господин Министар да плате појединих директора предузећа износе близу 20.000 динара месечно, а поред тога сви они имају стан са потпуним комфором, огрев, осветљење, принадлежности, тантијеме и провизије?

5 — Коначно молим да господин Министар већ једанпут приступи регулисању болног социјалног положаја радника и њиховог односа према дотичном предузећу као послодавцу.

Ценећи важност праведног решења горњих питања, а у исто време, да би се избегло разним реперкусијама које иду на штету државног престижа молим, да се прими хитност ове моје интерпелације.

Изволите, Господине Претседниче, примити изразе мога одличног поштовања.

15 јуна 1934 године
у Београду.

Милан А. Божић, с. р.
народни посланик

ИНТЕРПЕЛАЦИЈА

Антон Хајдињака, народног посланика, на Министра унутрашњих послова о неизвршеном премештају др. Алојзија Трстењака, среског начелника из Доње Лендаве

ГОСПОДИНУ
ПРЕТСЕДНИКУ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ
БЕОГРАД

Част ми је поднети Вам, Господине Претседниче, интерпелацију на Господина Министра унутрашњих послова Жив. Лазића, са молбом да је упутите адресанту.

Велепоштовани Господине Министре,

Указом Њ. В. Краља од 18-V-1934/III бр. 15.996, а на предлог г. Министра унутрашњих послова, премештен је г. др. Трстењак Алојзиј, срески начелник у Дол. Лендави, по потреби службе Кр. Бан. управи у Сплит. Решењем г. Министра од 31-V-1934 наређено је Кр. банској управи у Љубљани да именованог одмах разреши дужности и упути га на ово службено место.

1 — Да ли Вам је познато, Господине Министре, да се Указом Њ. Величанства односно Ва-

шем наређењу до данас није поклонила пажња и да оно није извршено?

2 — Да ли Вам је познато, Господине Министре, из којих се разлога то није извршило?

3 — Да ли су Вам, Господине Министре, познате зле последице које су због тога настале по народну ствар и за државне интересе, нарочито приликом општинских избора у Лендави у Срезу долње-лендавском?

Што мислите, г. Министре, предузети, да се Ваше наређење изврши?

Уверен, Господине Министре, да ћете у што краћем року да ми на стављена питања изволите одговорити, бележим са најодличнијим поштовањем,

Београд, дне 18-VI-1934 г.

Антон Хајдињак, с. р.
народни посланик

ИНТЕРПЕЛАЦИЈА

Милоша П. Драговића, народног посланика, на Министра унутрашњих послова, о забрањивању политичких зборова Југословенске народне странке у селима: Великом Грђевцу и Ивановом селу, срез Грубишно Поље, бановине Савске

Господине Министре,

Поднео сам пријаве среском начелству у Грубишном пољу за одржавање политичких зборова у Великом Грђевцу и Ивановом селу на дан 17 јуна т. г.

Среско начелство својом одлуком Пов.Бр. 745/34 од 12 јуна забранило је одржање ових зборова у којој стоји овај разлог:

„..... обналази ово среско начелство на темељу § 25 Закона о удружењима, зборовима и договорима најављење зборова забранити из разлога што се одржањем ових зборова доводи у опасност јавни мир и поредак“.

Сваки други разлог за ову забрану био би ми разумљив, али да „одржање ових зборова доводи у опасност јавни мир и поредак“ то не могу да разумем, јер то у истини не стоји.

На нашим зборовима у целој земљи није било уопште ни најмањег нереда, сем у три-четири случаја. И оволико случаја незнатних нереда нису потекли од народа, него су били инспирирани од полицијских власти или од општинских управа, али на свима таквим зборовима ми посланици Југословенске народне странке — својим схватањем дужности успели смо да сачувамо ред и да наше присталице умиримо да на провокацију и малтретирања не одговарају. Овде стоји апсолутно неверно претстављање ствари, па се иде толико далеко да се те неистине напишу у једној званичној одлуци. Када се има толико смелости да се овај смешан разлог наведе у одлуци, какве ли тек тај срећни начелник подноси извештаје о нашим политичким

зборовима и нашим говорима!? Вероватна је претпоставка да су ти извештаји препуни ординарних лажи, клеветања и свега ружнога, да се ефекат наших наступа умањи пред Краљевском владом. Кад срески начелници не могу спречити народ терором, да не улази у наше организације, онда се настоји да претстављањем неистинитих чињеница стекну оправдања за свој незаконити рад и за намераване тортуре над поштенним грађанима.

Држање среског начелника у Грубишном пољу познато ми је са једнога збора, који је наша странка имала у томе месту. Свакога часа је прекидао говорнике, нервозним својим држањем јасно је показивао своју пристрасност и трудио се да нађе и најмању ситницу да збор растури што је напослетку и учинио.

Из образложења ове одлуке среског начелника изгледа, да је он решио питање наше странке и да по њему у његовом срезу наша странка не може више да држи зборове.

С тога ми је част поставити Вам, Господине Министре, следећа питања и умолити Вас да ми на иста одговорите усмено у Народној скупштини:

1 — Да ли Вам је позната личност и рад среског начелника у Грубишном пољу?

2 — Да ли поклањате какве вере његовим злонамерно тенденциозним извештајима?

3 — Да ли налазите да има места оним и онаквим разлозима за забрану једнога збора?

4 — Да ли налазите да срески начелник у Грубишном пољу може и даље остати на томе положају, јер није у стању да обезбеди „јавни мир и

поредак“ на територији свога среза уопште, кад признаје да је он „у опасности од политичког збора једне законом признате странке?

5 — Увиђате ли да су Ваши подручни органи постали извесним процентом самовољни у примењивању закона, односно у гажењу закона?

6 — Увиђате ли да Ваши подручни органи подносе злонамерно тенденциозне извештаје и тако Вас обмањују о правоме стању ствари?

7 — Увиђате ли да Ваши подручни органи не само да се не мешају у политику, него су постали прави правцати партизански у својој званичној дужности?

8 — Како сматрате одлуку среског начелника за зборове Југословенске народне странке, у којој

он тврди да ови зборови „доведе у опасност јавни мир и поредак“ и да ли то треба да значи да Југословенска народна странка не може уопште одржати више зборове на територији среза Грубишно поље?

9 — Јесте ли вољни да једном станете на пут оваквим шиканама Ваших подручних органа према зборовима и члановима Југословенске народне странке и уопште према народу?

У интересу правилног и правичног развитка нашег политичког живота за ову интерпелацију тражим хитност и првенство пред осталим.

Београд, 19 јуна 1934 год.

Милош П. Драговић, с. р.
народни посланик

ИНТЕРПЕЛАЦИЈА

Милоша П. Драговића, народног посланика, на Министра унутрашњих послова о поступку појединих народних посланика, који присвајају надлежност среских начелника у својим изборним срезovima

Господине Министре,

Имам обавештења да у срезу Брчко, Дринске бановине, народни посланик г. др. Милорад Костић у више случајева преузима на себе дужност среског начелника т.ј. седи у његовој канцеларији када се примају приватне странке, свој суд изриче о појединим споровима, жалбама и молбама, и утиче на доношење одлуке по тим конкретним тражењима. Срески начелник, вероватно из учтивости и лепог опхођења, не може да се одупре оваквим неодмереним радњама г. др. Костића.

Због наведенога част ми је, Господине Министре, доставити Вам следећа питања:

1 — Да ли је тачно да г. др. Милорад Костић, народни посланик, присуствује пријему приватних странака у канцеларији начелника среза Брчко и да суделује у доношењу одлука?

2 — Ако је тачно, јесте ли вољни наредити да срески начелник среза Брчко ову и овакву праксу ускрати, јер нити је било нити може бити, да народни посланик буде и срески начелник?

Молим да ми на ову интерпелацију изволите усмено одговорити у Народној скупштини.

19 јуна 1934 године

Београд.

Милош П. Драговић с. р.
народни посланик